

Grygorash T.F., Bestsenna J.A., Kozlova V.I.
Dnepropetrovsk State Financial Academy

THE PROBLEM OF SMALL BUSINESS FINANCING IN UKRAINE

Summary

Disclosure of the concept of «small business» and its role in the world economy. Identify the problems of financing small and medium enterprises. Develop a set of measures to address the obstacles to the further development of small and medium-sized businesses.

Keywords: small businesses, business, finance, employment, financial resources, and investments.

УДК 35.072.2:338.48

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК НЕЯВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Жупаненко А.В.

Одеський національний економічний університет

Статтю присвячено встановленню і вивченню факторів, що впливають на розвиток неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери з метою оцінки результативності і розробки універсальних підходів до державного регулювання її функціонування.

Ключові слова: неявна інфраструктура, рекреаційно-туристична сфера, фактори розвитку.

Постановка проблеми. Неявна інфраструктура рекреаційно-туристичної сфери, будучи частиною ринку туристичних послуг, є прикладом формування туристичних послуг у поліфункціональному сегменті, що безпосередньо не відносяться до індустрії туризму, проте формує туристичний продукт і надає у великих обсягах туристичні послуги, які відіграють свого роду зв'язуючу роль поміж різними секторами національного господарства, включаючи кінцевого споживача. До сьогодні малодослідженими залишаються фактори впливу і параметри системного державного регулювання діяльності неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем та особливостей розвитку рекреаційно-туристичної сфери під впливом різних факторів присвятили наукові праці такі вчені як А.Ю. Александрова, І.Т. Балабанов, А.В. Вершицький, О.О. Любіцева, В.Ф. Кифяк, Н.С. Кудла, М.П. Мальська, В.Ф. Савченко, В.Ф. Семенов, В.А. Смолій та інші. В своїх працях вони приділяють особливу увагу методології розробки і реалізації державної та регіональної туристичної політики через економічні й організаційні важелі регуляторної політики розвитку туризму, передумовам виникнення і принципам функціонування підприємств рекреаційно-туристичної сфери, прогнозуванню розвитку регіонального ринку туристичних послуг, механізму економічного оцінювання та регулювання туристичної привабливості території.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значну кількість публікацій з питань розвитку рекреаційно-туристичної сфери, потребує вдосконалення науково-теоретичних, методологічних та практичних підходів до ви-

вчення й розмежування понять «явна» та «неявна» інфраструктура рекреаційно-туристичної сфери і факторів їхнього розвитку. Все це свідчить про актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета статті полягає у з'ясуванні і систематизації факторів впливу й також концептуальних засад державного регулювання неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери.

Виклад основного матеріалу. У забезпеченні нормального процесу функціонування рекреаційно-туристичної сфери, як частини національного господарства країни, приймають участь складові, у тому числі, інфраструктура, ринковий механізм та державне регулювання. В цілому, інфраструктура рекреаційно-туристичної сфери являється ефективним засобом удосконалення цієї сфери, необхідною передумовою для поступового інтегрування у світове господарство.

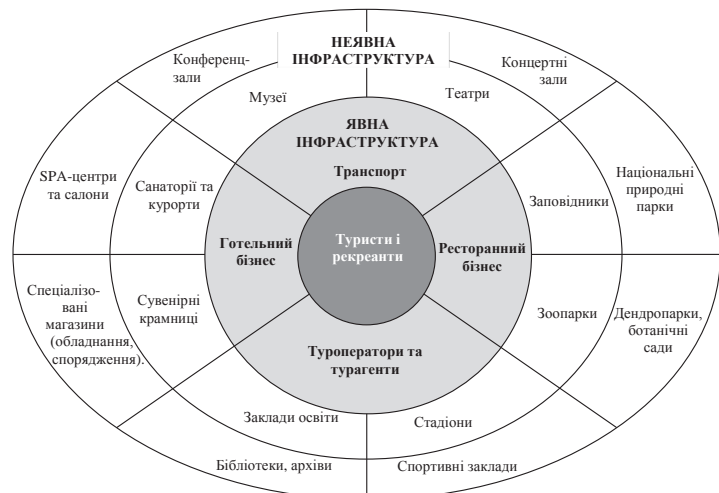

Рис. 1. Сегменти явної та неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери, авторська розробка

Узагальненим можна вважати розуміння рекреаційно-туристичної інфраструктури як сукупності видів економічної діяльності, суб'єктів і об'єктів рекреаційно-туристичної сфери, які створюють умови для виробництва та реалізації рекреаційно-туристичних товарів та послуг. Рекреаційно-туристична інфраструктура у вузькому значенні призначена для реалізації конкретних рекреаційно-туристичних потреб населення, а в широкому значенні – служити провідним фактором піднесення всього соціально-економічного життя країни.

Сьогодні не існує єдиної думки стосовно типології інфраструктури. Аналізуючи складові інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери виділяють загальну (охоплює все національне господарство незалежно від туристичного руху) і туристичну (залучена безпосередньо тільки в туризм) інфраструктури [6], або явну та неявну (в залежності від базису (ядра) щодо якого інфраструктура реалізує свою допоміжну функцію) [7].

«Явна» інфраструктура рекреаційно-туристичної сфери включає моно-функціональні сегменти, діяльність яких спрямована на надання подорожувачим особам конкретних послуг. Такі сегменти не виконують додаткових функцій, окрім рекреаційно-туристичного обслуговування. До них відносяться: організація подорожувань, харчування, розміщення та транспортування (рис. 1).

Поняття «неявна інфраструктура рекреаційно-туристичної сфери» розширює і збагачує загальне поняття «інфраструктура», відрізняється високою інерційністю та суттєвими територіальними відмінностями. Воно є основою наукового підходу до вивчення поліфункціональних сегментів – складових «неявної інфраструктури». Функціональним базисом неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери може виступати: діяльність лікувальних закладів та санаторно-курортних організацій; оренда транспорту і нерухомого майна; страхування та послуги банків; театральна, концертна та мистецька діяльність; діяльність музеїв, бібліотек та архівів; діяльність у сфері спорту, відпочинку та розваг; діяльність з виробництва та реалізації товарів туристичного попиту; діяльність у сфері освіти та підготовки кваліфікованих кадрів; діяльність у сфері охорони навколишнього середовища (заповідники, зоологічні парки, ботанічні сади та інші) тощо.

Розвиток неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери в цілому залежить від комплексу умов: природно-географічних, історико-політичних, соціально-економічних, демографічних та

інших, що склалися у суспільстві і факторів, які їх визначають.

Сьогодні в науковій літературі вчені та дослідники пропонують різноманітні підходи до класифікації факторів. Наприклад, В.А. Смолій пропонує поділяти їх за напрямом впливу на: зовнішні або екзогенні (впливають на туризм за допомогою демографічних і соціальних змін; економічного і фінансового розвитку; змін політичного і правового регулювання; технологічних змін тощо) та внутрішні або ендогенні фактори (природно-географічні особливості й кліматичні умови країни, наявність та якість природних ресурсів, економічна ситуація в країні; рівень розвитку продуктивних сил, структура і рівень добробуту населення; рівень життя в суспільстві, освітній та культурний рівень населення) [8].

Ф. Котлер та Г. Армстронг поділяють фактори за рангами впливу на: фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Вони вважають, що зовнішнє середовище (маркетингове середовище) складається з двох складових – *мікросередовища* (включає саме підприємство, посередників, поставальників, конкурентів, цільові та контактні аудиторії) та *макросередовища* підприємства (складається із шести основних факторів: демографічних, економічних, природних, науково-технічних, політичних і культурних). Вони також зазначають, що фактори мікросередовища впливають безпосередньо на підприємства, а фактори макросередовища – на мікросередовище [9].

На нашу думку, фактори розвитку рекреаційно-туристичної сфери найбільш доцільно розмежовувати за природою впливу, виділяючи ринкові, які спричинені природою самого ринку, та, відповідно, неринкові, які не залежать напряму від ринку. В результаті проведеного дослідження було згрупувано та проаналізовано фактори, які впливають на розвиток неявної інфраструктури (рис. 2).

Наведені на рис. 2 фактори впливу на неявну інфраструктуру визначають пріоритетні напрямки розвитку рекреаційно-туристичної сфери. Варто враховувати, що комплекс факторів, які впливають на її розвиток, містить фактори як позитивного, так і негативного впливу.

1. *Матеріально-технічні фактори* є одними з найважливіших для розвитку рекреаційно-туристичної сфери, адже вони є стимулом та показником стану не тільки неявної інфраструктури, а й національного господарства в цілому. Вони виражаються через стан матеріально-технічної бази неявної інфраструктури (будівель, споруд, пам'яток природи і культури, монументів, доріг та інженерних комунікацій тощо) та доступність і придатність для рекреаційного освоєння та використання природних ресурсів (бальнеологічних, спеліологічних, лісових тощо).

2. *Інноваційні фактори* спрямовані на покращення якості товарів та послуг, підвищення рівня обслуговування, шляхом впровадження в процеси обслуговування досягнень науково-технічного прогресу (інформатизація та автоматизація, Інтернет-комунікація тощо), що дозволяє прискорювати процеси обслуговування, збільшувати об'єми наданих послуг, генерувати більші доходи.

3. *Економічні фактори* вважаються одними із найголовніших чинників зовнішнього впливу. Чільне місце серед них посідають попит та пропозиція, конкуренція, а також собівартість та ціна. Економічні фактори

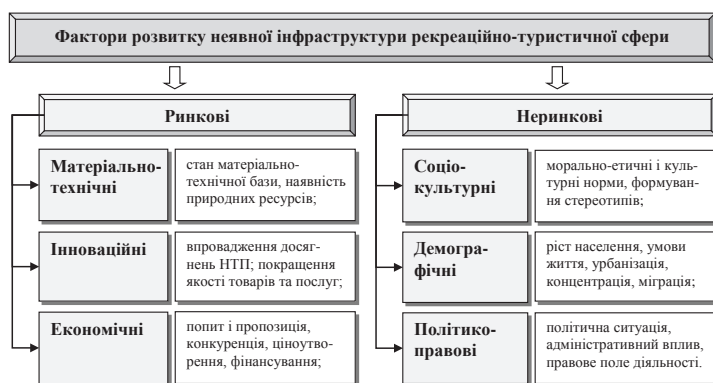

Рис. 2. Фактори розвитку неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери, авторська розробка на основі [9], [10]

пов'язані з розвитком національної економіки, в якій спостерігається стійка тенденція до збільшення виробництва послуг в порівнянні з виробництвом товарів, характерна всім країнам з ринковою економікою. Шляхом фінансування потреб галузей національного господарства, здійснюється непрямий вплив на розвиток рекреаційно-туристичної сфери, адже її складовою частиною виступає неявна інфраструктура з її розмаїттям видів економічної діяльності.

4. *Соціокультурні фактори* впливають на розвиток неявної інфраструктури, через формування у населення морально-етичних норм та стереотипів, підвищення культурного, освітнього рівня і естетичних потреб. Таким чином, у людей з'являється прагнення знайомитися з побутом, історією, культурою, умовами життя в різних країнах через споживання різноманітних товарів та послуг рекреаційно-туристичної сфери.

5. *Демографічні фактори* виявляються в показниках етнічного та релігійного складу, рівня освіченості, рівня урбанізації, міграції тощо. Зазвичай, міське населення активніше подорожує та формує значний попит на послуги рекреаційно-туристичної сфери.

6. *Політико-правові фактори* є віддзеркаленням політичної ситуації в країні, яка є необхідною

умовою функціонування рекреаційно-туристичної сфери. Створення сприятливого правового поля та зменшення адміністративного впливу дозволяє спрямовувати зусилля сегментів неявної інфраструктури на підтримку їх базових функцій і, як результат, досягнення ними задач розвитку додаткових функцій (в тому числі й рекреаційно-туристичної) на основі базових.

Висновки і пропозиції. На основі проведеного аналізу виявлено, що сьогодні не існує єдиної думки стосовно типології інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери. В статті запропоновано авторський підхід до класифікації інфраструктури на основі поліфункціональності її складових сегментів з виділенням «явної» та «неявної» інфраструктури. Визначено, що на розвиток неявної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери впливає низка факторів, які за природою впливу можна розділити на дві групи – ринкові та неринкові. До першої групи віднесені матеріально-технічні, інноваційні та економічні фактори, а до другої – соціокультурні, демографічні та політико-правові. Визначено, що зазначені групи факторів мають як позитивний, так і негативний вплив на розвиток неявної інфраструктури.

Список літератури:

1. Вершицкий А. В. Виды и специфика инфраструктуры туризма / А. В. Вершицкий // Культура народов Причерноморья: проблемы материальной культуры. – 2013. – № 246. – С. 136-142.
2. Любичева О. О. Ринок туристичних послуг / Любичева О. О. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
3. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія і практика: навч. посіб. / Мальська М. П., Худо В. В.; М-во освіти і науки України; ЛНУ ім. Івана Франка. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
4. Юрченко С. А. Инфраструктура мира. – Харьков: ХНУ, 2006. – 28 с.
5. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навчальний посібник. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
6. Развитие туристического бизнеса региона: Навчальний посібник / За ред. доктора економічних наук, професора Школи І. М. – Чернівці: Книги – XXI, 2007. – 292 с.
7. Міхуринська К. О. Развитие неявной инфраструктуры рекреационного комплекса (на примере АР Крым): автореф. дис. ... кандидата економічних наук: 08.10.01 / Міхуринська Катерина Олександрівна. – Симферополь, 2004. – 26 с.
8. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / упоряд. В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух. – К.: Слово, 2006. – 372 с.
9. Котлер Ф. Основы маркетинга: 9-е издание / Котлер Филипп, Армстронг Гари; пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 1200 с.
10. Семенов В. Ф. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності: монографія / Семенов В. Ф., Балджи М. Д., Мозгальова В. М.; за ред. Семенова В. Ф. – Одеса: Вид-во «Optimum», 2008. – 201 с.

Жупаненко А.В.

Одесский национальный экономический университет

ФАКТОРЫ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА РАЗВИТИЕ НЕЯВНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЕКРЕАЦИОННО-ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ

Аннотация

Статья направлена на установление и изучение факторов, которые воздействуют на развитие неявной инфраструктуры рекреационно-туристической сферы с целью оценки результативности и разработки универсальных подходов к государственному регулированию её функционирования.

Ключевые слова: неявная инфраструктура, рекреационно-туристическая сфера, факторы развития.

Zhupanenko A.V.
Odessa National Economic University

FACTORS OF INFLUENCE ON DEVELOPMENT OF NON-OBVIOUS RECREATION AND TOURISM SPHERE

Summary

The article is dedicated to the considering and learning of factors, which influence on development of non-obvious infrastructure of recreation and tourism sphere with the aim of estimation the effectiveness and development of universal approaches to the governmental regulation of its functioning.

Keywords: non-obvious infrastructure, recreation and tourism sphere, factors of development.

УДК 330.3

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ І ПОНЯТТЯ

Кісь С.Я.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Досліджено понятійно-категоріальний апарат інтелектуалізації діяльності підприємства. Акцентовано увагу на відсутності в науковій літературі комплексної характеристики дефініцій, які характеризують особливості інтелектуального розвитку суб'єктів господарювання. Уточнено зміст таких категорій як «інтелект», «знання», «інформація», «інтелектуальний ресурс», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал». Представлено модифіковані структури ресурсів та потенціалу підприємства. Зроблено висновок про доцільність використання запропонованих підходів в подальших теоретико-методологічних та прикладних дослідженнях процесів інтелектуалізації.

Ключові слова: інтелектуалізація, інтелект, знання, інформація, ресурс.

Постановка проблеми. Характерними рисами сучасної економічної ситуації, в якій функціонують вітчизняні підприємства можна вважати, з одного боку, велику кількість та динамічність внутрішніх і зовнішніх факторів, які мають матеріальну природу, впливають на внутрішньогосподарську діяльність, посилюють конкурентну боротьбу між учасниками ринку, а з іншого – інтенсифікацію впливу нематеріальних чинників економічного зростання. Нематеріальні активи, в результаті їх залучення в господарську діяльність підприємства дозволяють перетворити традиційні фактори виробництва в такі, які можливо в короткий термін та з мінімальними затратами мобілізувати для отримання конкурентних переваг на ринку. Четвертим фактором виробництва, який відноситься до сфери нематеріальних активів підприємства і здатний оптимізувати три відомі класичні фактори – землю, працю, капітал слід вважати інтелект. Останній, на наш погляд, важливий тим, що може замінити один ресурс іншим, а в умовах зростання знанневоорієнтованості господарських процесів безпосередньо впливати на такі показники діяльності підприємства як прибутковість, ринкова вартість, оптимізація витрат, ефективність використання наявних ресурсів, інноваційний потенціал, інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Збільшення кількості вітчизняних та зарубіжних публікацій, присвячених розвитку економіки знань та функціонуванню підприємств в знанневоорієнтованому середовищі супроводжується не стільки кількісним зростанням термінологічного матеріалу у цій сфері, скільки різноманітністю трактувань окремих

понять та категорій, серед яких домінують такі як «інтелект», «знання», «інформація», «інтелектуальний продукт», «інтелектуальний ресурс», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал» [1-22]. Поняття «інтелектуалізації» у вітчизняній науковій літературі частіше використовується для характеристики розвитку суспільства, ідентифікації трудової активності персоналу [23-26] і тільки в окремих випадках стосується розвитку підприємства як соціально-економічної системи [27, 28].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на достатньо широкий спектр понятійно-категоріального наповнення процесів розвитку економічних систем в умовах знанневоорієнтованості, слід констатувати, що у вітчизняних та зарубіжних джерелах майже відсутні дослідження, в яких здійсненна комплексна характеристика дефініцій, пов'язаних з інтелектуалізованою економічною діяльністю окремих суб'єктів господарювання.

У зв'язку з цим, **головною метою цієї роботи** є уточнення та реінтерпретація змісту основних понять та категорій, які стосуються економіки, заснованої на знаннях, загалом та інтелектуалізації діяльності господарюючих суб'єктів, зокрема.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи «інтелект», автори філософського енциклопедичного словника пропонують розуміти під цим поняттям розум, здатність мислити, проникливість, сукупність тих розумових функцій (порівняння, абстракції, утворення понять, судження, висновків тощо), які перетворюють сприйняття у знання або критично переглядають чи аналізують уже наявні знання [1, с. 181]. На наш погляд, в цьому і в багатьох інших джерелах зміст категорії інтелекту є дещо обмеже-